

Ю. С. Цаль-Цалко,
 д. е. н., професор, професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,
 Поліський національний університет, м. Житомир
 ORCID ID: 0000-0003-4525-9449
 В. П. Якобчук,
 к. е. н., професор, завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності
 та публічного управління, Поліський національний університет, м. Житомир
 ORCID ID 0000-0003-2147-7994
 В. М. Білецький,
 студент ОС "Магістр" спеціальності "Публічне управління та адміністрування",
 Поліський національний університет, м. Житомир
 ORCID ID 0000-0001-9041-4503

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.24.135

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Y. Tsal-Tsalko,
 Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Accounting,
 Taxation and Audit, Polissya National University, Zhitomir
 V. Yakobchuk,
 PhD in Economics, Professor, Head of the Department of Economic Theory,
 Intellectual Property And Public Administration, Polissia National University, Zhitomir
 V. Biletsky,
 Master's student, Polissya National University, Zhitomir

DIRECTIONS FOR IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF ANTI-CORRUPTION POLICY IN UKRAINE

Високий рівень корупції перешкоджає ефективному використанню антикорупційних ресурсів держави, струмує реалізацію стратегічного курсу на зміцнення демократичних інститутів у суспільстві. Перехід до постіндустріального суспільства дає можливість перейти до принципів меритократії, відповідно до яких людина повинна просуватись соціальними сходами завдяки своїм здібностям, таланту й навичкам. Але, в результаті збільшення корупції у всіх сферах соціального життя, що проявляється в торгівлі державними посадами, в грубому порушенні законів вільної конкуренції, в бюрократичному протекціонізмі, державному монополізмі, відбувається знищення основ демократії і справедливості. Таким чином, корупція викликає в суспільстві домінування неорганічних для людини принципів клептократії, що можуть бути знищені завдяки переходу до філософії і принципів побудови постіндустріального суспільства. Високий рівень корупції перешкоджає ефективному використанню антикорупційних ресурсів держави, струмує реалізацію стратегічного курсу на зміцнення демократичних інститутів.

The large-spread of corruption in Ukraine has become the main threat to national security, which requires immediate adoption of systematic and consistent comprehensive measures. The article focuses on the inefficiency of the anti-corruption policy in Ukraine, and determines that actions aimed at improving the effectiveness of the state anti-corruption policy are unsystematic, inconsistent and contradictory. Therefore, in the context of social transformations, the driving force and means of solving social and economic problems are knowledge that can ensure radical changes in the public administration system in the direction of creating conditions for transparency, openness and responsibility for the effectiveness of anti-corruption policies.

World experience shows that in a post-industrial society, all spheres of human activity are based on the development of information and the latest technologies. The close dependence of post-industrial society with innovative business activities is realized as a result of knowledge exchange, which minimizes the use of traditional technologies. Instead, innovation and innovation take on extraordinary weight, becoming a universal engine and driving force for further social development.

Modernization of the economy through revolutionary changes in technology, development of information support, updating of computer support — defines the features of the technological revolution, which contributed to the transformation of public institutions to a new way of life, to an intellectual society.

Scientific developments provide innovations that are transformed into technologies that increase labor productivity, contribute to the growth of competitiveness of the social product and the accumulation of Public profit, and motivate subsequent innovations. Creating conditions for intellectual development of a person, accumulating intellectual capital in society is the basis for increasing well-being and overcoming corruption. Social progress creates opportunities for the formation of synergy between technological innovations and human values, which determines the transformation of institutions in the direction of creating a new model of development that can ensure social and environmental stability.

Ключові слова: корупція, антикорупційна політика, знання, постіндустріальне суспільство, інститути, публічне управління.

Key words: corruption, anti-corruption policy, knowledge, post-industrial society, institutions, public administration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Українська практика свідчить, що антикорупційні органи, антикорупційні інститути та антикорупційне законодавство діють непослідовно і неузгоджено, антикорупційні заходи є безсистемними та необґрунтованими, що робить механізм реалізації антикорупційної політики не результативним, ускладнює можливості вирішення проблем подолання корупції, стримує процес демократизації та трансформації суспільства, шкодить національній та економічній безпеці.

Таким чином, удосконалення механізму реалізації антикорупційної політики пов'язане з комплексом взаємоузгоджених заходів держави, органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів, спеціальних антикорупційних інститутів спрямованих на радикальне оновлення нормативно-правового забезпечення, заходів забезпечення послідовності та результативності дії інститутів боротьби з корупцією, заходів цифрової трансформації антикорупційних дій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Комплексне дослідження корупції у сфері державного управління вперше здійснене в працях Соловйова В.М. У дослідженнях акцентовано увагу на питаннях визначення корупції, аналізу українського та світового антикорупційного законодавства, а також дослідженню досвіду боротьби з корупцією в Україні та зарубіжних країнах. Дослідник пише про те, що антикорупційна діяльність є предметом державного управління, проте антикорупційна політика здійснюється не тільки органами державного управління, але і недержавними інститутами, тобто сьогодні антикорупційні заходи набувають публічного характеру. "Несформованість демократичної системи контролю за системою публічного управління є підставою здійснення посадовими особами корупційних дій, вибудови корупційних зв'язків і схем в напрямку реалізації інтересів корумпованих структур через політичний та ринковий лобізм, клановість парламенту і уряду, порушення законодавства" [2, с. 87].

Такої ж думки дотримується центральна фігура міжнародної організації "Трансперенсі інтернешнл" (TI) Джеремі Поуп, який говорить про необхідність створення "системи державної невідчужуваності та чесності", пропасаючи комплексне тлумачення вирішення питань

відкритості, публічності та відповідальності в структурі правового, демократичного суспільства. Вчений вважає, що боротьба з корупцією має спільні для всіх країн шляхи реалізації: реформування суспільних програм, удосконалення системи врядування, покращення системи підзвітності, посилення громадської відповідальності до наслідків корупції, а також підтримка урядом, приватним сектором та громадянським суспільством реалізації антикорупційних заходів. Вчений вважає, що корупція та зловживання владою можуть зникнути при незалежності правосуддя та судочинства, радикальної модернізації всієї системи запобігання корупційним діям [3, с. 28].

Колишній працівник Світового банку та член ради американського відділення TI С. Роуз-Аккерман підкреслює, що "головним й універсальним мотиватором людської діяльності називає своєкорисливий інтерес. На думку дослідниці "ендемична корупція сигналізує про тотальну нездатність суспільства використовувати цей інтерес у продуктивних цілях. Експерт висловлює думку, що "метою будь-яких реформ має бути не повне викорінення корупції, а масштабне підвищення ефективності, чесності й легітимності державної машини" [4, с. 2, 5—6].

Таке трактування збігається з твердженням засновника теорії постіндустріального суспільства Даніела Белла, який у праці "Майбутнє постіндустріального суспільства. Досвід соціального прогнозування" оцінює постіндустріальний уклад як "суспільство знань" (knowledge society) і визначає інформацію як його основний ресурс, а знання — як внутрішнє джерело прогресу. Науковець наголошує на тому, що за своєю логікою постіндустріальне суспільство є меритократичним. На думку Д. Белла, принцип "здорової меритократії" має дістати поширення в управлінні державним і приватним секторами, оскільки суспільству потрібні підприємці й новатори, які могли б збільшити обсяг його продуктивних багатств, а також політичні діячі, які можуть забезпечити ефективне управління. Видається доцільним зробити акцент на тезі Д. Белла, що "суспільство, яке не розставляє своїх найуспішніших представників на головні місця в основних інституціях, із соціологічного і морального погляду абсурдне" [1, с. 25].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Успішна реалізація антикорупційної політики, забезпечення сталого розвитку суспільства, підвищення рівня життя населення пов'язане з переходом до економіки знань, інтелектуалізації суспільних відносин.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Антикорупційна політика є важливою складовою загальнодержавної політики, яка представлена сукупністю ціннісних орієнтирів, управлінських заходів та рішень, процес реалізації яких забезпечить результативну боротьбу та запобігання корупційним явищам у системі публічного управління. Антикорупційне управління — представлено системою дій, які спрямовані в напрямі запобігання корупційним діям. Антикорупційні заходи уряду поділяються на шлях боротьби з кримінальною складовою корупційних дій та адміністративною складовою боротьби з проявами корупції в економічній сфері, політичних діях. Інструментами є профілактика, виховання і організація проєктів у напрямі подолання соціально-економічної, психологічної та політичної основи зловживань.

Корупційні дії є основною загрозою якісного соціально-економічного розвитку, корумпованість органів державної влади і бізнесу, деструктивно впливає на ефективність реалізації суспільних інтересів, економіку та ринок, посилює небезпеку демократичним основам держави, "поширюючи не добросовісні дії, держава втрачає довіру у інституції публічного управління. Декларації українським урядом прагнення бути рівноправним учасником у міжнародному, європейському, економічному і політичному співтоваристві, передбачає необхідне ґрунтовне дослідження і реалізацію, у всіх сферах та структурах публічної влади, демократичних зарубіжних підходів та методів політичного, організаційного та правового спрямування заходів боротьби з корупційними діями" [8].

Вивчення антикорупційних нормативно-правових документів, прийнятих в Україні за всі роки незалежності, показує відсутність чітко визначеного правового статусу антикорупційної політики. Першопричиною є те, що міжнародне законодавство теж не дає чіткого визначення поняття "антикорупційна політика". Але ряд нормативно-правових актів українського законодавства уточнює інструменти антикорупційної політики. Закріплення категорії "корупція" в українському нормативно-правовому забезпеченні відбулось в ст. 1 Закону України "Про запобігання корупції, який констатує, що "корупція — це використання особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки /пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка /пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей" [16].

Ефективність антикорупційної політики і результативність практичних дій боротьби і запобігання корупції в Україні, визначається можливістю і бажанням застосування основних антикорупційних принципів які задекларовані в резолюції Ради Європи в 1997 році, вказана резолюція визначає принципи подолання з корупції:

- посилення інформованості громадян про норми етичної поведінки;
- створення умов незалежності, свободи органів, які займаються реалізацією антикорупційних заходів;
- детінізація та конфіскації незаконно зароблених коштів, майна тощо;
- якісне навчання кадрів та організацій, що несуть відповідальність у боротьбі з корупційними діями;
- використання податкових інструментів, законодавчих норм та інститутів врядування, у боротьбі з хабарництвом;
- прозорість, відкритість, відповідальність в органах державної влади при прийнятті рішення;
- кодекс поведінки управлінських кадрів;
- належні процедури контролюючих органів у сфері публічного управління;
- впровадження процедури ревізійних заходів для запобігання та виявлення корупційних дій;
- врахування ступеня заходів, що впливають на відповідальність за корупційні дії;
- прозорість процедури публічних закупівель;
- прозорі правила фінансування діяльності політичних інститутів та виборчих органів;
- незалежні засоби масової інформації з вирішення питань корупції і зловживань;
- наявність засобів правового захисту для осіб постраждалих від корупційних дій;
- підтримка проведення дослідних робіт з приводу корупції;
- врахування корумпованих зв'язків зі злочинними угрупованнями і тіншовим сектором;
- посилення міжнародних зв'язків у боротьбі з корупцією.
- формування якісної і відкритої моделі публічної служби, що є підзвітною громадянському суспільству;
- боротьба з проявами хабарництва і гарантування прозорості комерційної діяльності;
- участь громадян у громадському обговоренні питань корупції.

Реалізація вищезазначених принципів — це запорука зростання ефективності антикорупційної політики України, фундаменти для успішної і послідовної стратегії і тактики запобігання антикорупційним діям.

Починаючи з 2013 р., у розрахунках індексу сприйняття корупції, застосовується оцінка окремих джерел виникнення проявів корупції. За думкою експертів, така методика забезпечує прозорість розрахунків індексу сприйняття корупції та контроль за динамікою його змін [8]. Раніше в розрахунках враховувались показники попередніх періодів, за якими здійснювалися опитування представників підприємництва. З 2013 р. розрахунок ІСК здійснюється за такими стадіями [8].

Вибір джерел даних. Індекс сприйняття корупції став агрегованим показником, що акумулює дані з різних джерел. Кожне джерело має відповідати критеріям, які кваліфікують його як джерело інформації: відображати рівень сприйняття корупції в публічній сфері; ґрунтуватись на науково обґрунтованій методиці, що створює можливості оцінки всіх країн по одній шкалі; здійснюватись авторитетною організацією на постійній основі; допускати альтернативні варіанти оцінок для того, щоб вирізняти країни.

Таблиця 1. Значення Індексу сприйняття корупції та Індексу економіки знань 2016 рік

Позиція в рейтингах ТІ	Країна	Індекс сприйняття корупції	позиція в рейтингах KEI	Значення KEI
1	2	3	4	5
1	Данія	90	3	9,2
2	Фінляндія	90	2	9,3
3	Нова Зеландія	90	6	9
4	Швеція	88	1	9,4
5	Сінгапур	87	23	8,3
6	Швейцарія	86	10	9
7	Норвегія	85	5	9
8	Канада	84	7	9
9	Нідерланди	84	4	9
11	Ісландія	82	16	8,6
144	Україна	26	56	5,7

Вводиться масштаб, розрахунок середнього показника. З метою включення країни до індексу сприйняття корупції, її повинні оцінити у власних розрахунках не менше як з трьох джерел. Визначається ступінь неточності показників корупції у більшості країн.

У постіндустріальному суспільстві механізм реалізації антикорупційної політики істотно трансформується під впливом зміни світоглядної культури населення та інновацій в економіці. Це визначає необхідність використання паралельно з ІСК методології обчислення Індексу економіки знань (Knowledge Economy Index, KEI), за допомогою якого визначається ступінь наближеності національної економіки до "економіки знань".

Всім групам показників визначається оцінка від одного до десяти. Високий показник відображає високу оцінку країни за відповідним значенням. У розрахунках враховують загально-економічні та соціально-політичні індикатори, які враховують щорічне зростання валового внутрішнього продукту та Індекс розвитку людського потенціалу. Результатом обчислення є зведені індекси: Індекс економіки знань та Індекс знань. IEI — це комплексний показник оцінювання ефективного застосування країнами знанієвих показників для оцінки суспільного розвитку та характеризує рівень розвитку цієї країни відносно економіки знань.

Індекс знань (KI) є комплексним економічним показником, який оцінює здатності країни створювати, приймати і поширювати знання, що характеризує потенціал знань в країні (табл. 1).

ІСК та KEI за 2016 рік відображають прямо пропорційну залежність між рівнем сприйняття корупції та розвитком економіки знань [8, с. 11].

Наявність в економічній системі знанієвих факторів визначає становлення "економіки знань", суть якої полягає в домінуванні в структурі ВВП інтелектуальної складової, формуванні значної частини національного доходу за рахунок інноваційної продукції, на основі високого рівня інтелектуальної капіталізації економіки, зростання частки нематеріальних активів у ВВП.

Сьогодні в рейтингу індексу економіки знань перше місце має Швеція показник 9,4; Україна показник KEI 5,7 — 56 позиція; Польща — 38 місце з KEI 7,4 [8]. "За цей період за значенням ІСК Україна зайняла 131 місце із 176 країн". Індекс сприйняття корупції визначається як індикатор безпеки інвестування для вітчизняних і зарубіжних підприємств, аналіз ІСК відображає мож-

ливість формування бачення тенденцій соціально-економічних змін динаміки суспільних трансформацій. У доповіді Всесвітнього банку в 2018 року дано кількісну та якісну оцінку індикаторів одинадцяти сфер управління підприємницькою діяльністю, відповідно до яких Україна поміж 190 країн зайняла 81 місце сприйняття ведення бізнесу" [8].

Одним з дієвих інститутів боротьби з корупцією є Національне антикорупційне бюро, що формується з метою протидії кримінальним корупційним злочинам, вчиненим посадовими особами, які виконують державні функції або функції місцевого самоврядування, та є загрозою національній безпеці. До основних функцій Національного бюро належать: оперативно — розшукова робота; досудове розслідування; конфіскації; взаємодія з державними та місцевими органами; інформаційно-аналітичні заходи; співпраця з інформаторами тощо.

У 2015 р. створено Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру як самостійний структурний підрозділ Генеральної прокуратури, що здійснює функції: нагляду антикорупційного законодавства, досудових розслідувань, підтримки обвинувачень, захисту інтересів громадян від корупційних правопорушень. Призначення прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури проводиться керівником САП за результатами відкритого конкурсу, вимагає кваліфікованих і невідкупних претендентів. Законодавство визначає будову Спеціальної антикорупційної прокуратури, функції структурних підрозділів, їх розмежування за призначенням. Узгодження дій основних антикорупційних інституцій забезпечується Національною радою з питань антикорупційної політики (далі — Національна рада), створеної як консультативно-дорадчий орган при Президентів України.

Основні завдання Національної ради полягають в: підготовці та поданні уряду заходів які визначають основні напрями антикорупційних програм та проєктів, у системному аналізі заходів боротьби з корупцією, в оцінці шляхів впровадження антикорупційних стратегій, "узгоджених пропозицій щодо поліпшення координації та взаємодії між суб'єктами, які вживають заходів у сфері запобігання і протидії корупції; оцінку стану та сприяння реалізації рекомендацій Групи держав проти корупції, Організації економічної співпраці і розвитку, інших провідних міжнародних організацій щодо запобігання і протидії корупції, підвищення ефективності міжнародного співробітництва; сприяння науково-методичному забезпеченню з питань запобігання і протидії корупції" [6].

У механізмі реалізації антикорупційної політики важливу роль відіграє можливість створення антикорупційної інституціональної підсистеми яка базується на поєднанні центральних інститутів, а саме Національного антикорупційного бюро, що забезпечує проведення досудового розслідування правових порушень високопосадових осіб, Спеціальної антикорупційної прокуратури, яка виконує функцію нагляду за дотриманням законності проведення оперативно-розшукової роботи, досудових розслідувань. Національне агентство з питань запобігання корупції виконує координуючу функцію в механізмах боротьби з корупцією, в запобіганні та попередженні корупційних дій. Важливі функції в сферах запобігання та боротьби з корупцією виконують органи поліції так, "у ч. 1 ст. 1 головного антико-

рупційного закону визначено, що спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції, окрім Національного бюро, Національного агентства та САП є органи Національної поліції" [8]. Президент України забезпечує реалізацію антикорупційної політики, здійснює керівні функції в антикорупційній системі, формує напрями антикорупційної стратегії.

Забезпечення сталого розвитку суспільства, перехід економіки до нових технологій, інформатизація та інтелектуалізація виробничих процесів, підвищення рівня життя населення не можливе без подолання корупції як суспільного явища. Рішення такого складного завдання залежить від реалізації інструментів попередження корупційних дій на основі досягнення консенсусу між державою та її громадянами. Сучасна антикорупційна політика — це передусім політика рівноправного партнерства між державою, громадами та приватним сектором у напрямі втілення базових принципів побудови демократичного, справедливого суспільства. В Законі України "Про запобігання корупції" за відповідними юридичними особами закріплено зобов'язання розробки та реалізації заходів боротьби з корупцією в системі публічного управління та інших сферах життєдіяльності суспільства, економіці, політиці, місцевому самоврядуванню.

Одним з дієвих інструментів реалізації державної антикорупційної політики є розвиток державно-приватного партнерства та розробка і впровадження антикорупційної програми, яка має включати принципи та вимоги, що забезпечать системність, прозорість, відкритість та відповідальність всіх учасників впровадження програми щодо цільового характеру використання бюджетних коштів і відкритості видатків, конкурентні принципи вибору партнерів тощо.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Створення ефективного інституційного забезпечення реалізації державної антикорупційної політики України пов'язане з чітким розмежуванням та субординацією функцій антикорупційних установ із різним статусом та підпорядкуванням. Сучасні антикорупційні органи різних рівнів та підпорядкування переважно виконують консультативно-дорадчі функції, керуються відомчими інтересами, їм характерні розпорошеність та дублювання компетенцій. Нажаль, практика діяльності антикорупційних органів відображає зачасту декларативні наміри подолання корупції та боротьби з правопорушеннями пов'язаними з корупційними діями, в проведенні антикорупційних заходів відсутня політична воля, тому не реалізується ефективна робота антикорупційних інституцій. Характерними рисами діяльності державної антикорупційної системи України повинні бути цілісність, функціональна диференціація, органічність, нормативність та мобільність проведення заходів.

Література:

1. Белл Д. Эпоха разобщенности: Размышления о мире XXI века / Д. Белл, В. Л. Иноземцев. — М.: Центр иссл. постиндуст. о-ва, 2007. — 304 с.
2. Соловйов В. М. Запобігання і протидія корупції в державному управлінні України: монографія /

В.М. Соловйов. — Київ: Ін-т законодавства Верхов. Ради України, 2012. — 508 с.

3. Поуп Дж. Боротьба з корупцією: елементи системи державної невідкупності / Дж. Поуп. — Рівне: ТОВ "Планета-друк", 2011. — 488 с.

4. Роуз-Аккерман С. Коррупция и государство. Причины, следствия, реформы: пер. с англ. О.А. Алякринского / С. Роуз-Аккерман. — М.: Логос, 2003. — 356 с.

5. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1699-VII // Офіц. вісн. України. — 2014. — 7 листоп. (№ 87). — С. 134. — Ст. 2473.

6. Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України від 7 квіт. 2011 р. № 3206-IV (Закон витратив чинність на підставі Закону № 1700-VII від 14 жовт. 2014 р.) // Офіц. вісн. України. — 2011. — 20 черв. (№ 44). — С. 9. — Ст. 1764.

7. Конституція України від 28 червня 1996 року // Конституція України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 23 верес. 2011 р.: (офіц. текст). — К.: Паливода А.В., 2011. — 56 с. — (Закони України).

8. Бова А. Transparency International: індекс сприйняття корупції [Електронний ресурс] / А. Бова // Політ. менеджмент. — 2004. — № 1. — Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=22&c=229>

References:

1. Bell, D. and Inozemcev, V. L. (2007) *Epocha razobshennosti: Razmyshleniya o mire XXI veka* [The age of disunity: Reflections on the world of the twenty-first century], Centr issled. Postindustr, Moscow, Russia.

2. Solovjov, V.M. (2012) *Zapobihannia i protydia koruptsii v derzhavnomu upravlinni Ukrainy* [Prevention and counteraction of corruption in public administration of Ukraine], In-t zakonodavstva Verkhov. Rady Ukrainy, Kyiv, Ukraina.

3. Poup, Dzh. (2011) *Borot'ba z koruptsiieiu: elementy systemy derzhavnoi nepidkupnosti* [Fight against corruption: elements of the system of State integrity], TOV "Planeta-druk", Rivne, Ukraine.

4. Rouz-Akkerman, S. (2003) *Korrupcija i gosudarstvo. Prichiny, sledstviya, reformy* [Corruption and the state. Causes, effects, and reforms], Logos, Moscow, Russia.

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), *The Law of Ukraine "On the fundamentals of the state anti-corruption policy in Ukraine (Anti-Corruption Strategy) for 2014-2017"*, Ofitsijnyj visnyk Ukrainy, vol. 87, pp. 2473.

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), *The Law of Ukraine "On the basics of preventing and combating corruption"*, Ofitsijnyj visnyk Ukrainy, vol. 44, pp. 1764.

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), *"Constitution of Ukraine"*, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/en/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 25 October 2020).

8. Bova, A. (2004), *"Transparency International: Corruption Perception Index"*, Politychnyj menedzhment, vol. 1, available at: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=22&c=229> (Accessed 20 October 2020).

Стаття надійшла до редакції 19.11.2020 р.